

Wat zijn dit voor vragen?

DE KEUZEN VAN GIJS SCHOLTEN VAN ASCHAT

Betere boef

Hij is nu te zien in *De Onderkoning*, staat vaak op de planken en won diverse prijzen. Wat zijn de dilemma's van Gijs Scholten van Aschat? 'Romeo is een kloterol.'

Door **Sjoerd Huismans** Foto **Frank Ruiter**

Historisch drama: feitelijk juist of liever spannend?

'Bij het maken van de historische film *De*

Onderkoning voor de VPRO-NTR zijn we van de feiten uitgegaan. Ik speel de Haagse politicus Gijsbert Karel van Hogendorp. Hij haalde koning Willem I vanuit Engeland terug naar Nederland en schreef de grondwet. Uiteindelijk kwam die grondwet er in afgezwakte vorm, na zeer moeizame onderhandelingen met Willem I.

'Willem I had geen idee hoe je een democratie vormgeeft, Van Hogendorp wel. Hij wilde dat de koning niet zomaar kon doen en laten wat hij wilde met de schatkist. Daar hebben ze enorme conflicten over gehad. Willem trok volgens Van Hogendorp te veel macht naar zich toe, hij had geen zin om te worden gecontroleerd door een democratische Kamer.

'*De Onderkoning* speelt zich af in de 19de eeuw, maar is gefilmd als een moderne politieke documentaire. De acteurs improviseren hun teksten op basis van historische feiten. Ze spelen hun rol zonder script. De personages praten modern, zeggen 'oké' als ze het ergens mee eens zijn. Veel historische series zijn te rigide. Moeilijke pruiken en kostuums, mensen die net doen alsof ze heel netjes 19de-eeuws praten. Terwijl het taalgebruik toen totaal anders was. Ik krijg daar ongeloflijke uitslag van.'

De held of de schurk spelen?

'Altijd liever de schurk. Gijsbert Karel van Hogendorp is held noch schurk. Hij is het slachtoffer. Interessanter is het om iemand te spelen die anders is dan hij zich voordoet, zoals koning Richard III van Engeland in het stuk van Shakespeare. Slechte karakters hebben meer humor dan goede. De

bedrieger moet meer kunsten uithalen om zijn doel te bereiken. Als acteur moet je het publiek verleiden, dat is het leuke aan de schurk spelen.

'Richard III maakt het publiek deel-

genoot van zijn acties. Als toeschouwer vind je dat heerlijk en lach je erom, tot het moment komt dat hij te ver gaat. Dan heb je als publiek twee uur gelachen om iemand die eigenlijk een amorele klootzak is.

'Stel dat je Hitler speelt - Hitler vond zichzelf geen slecht mens. Hij had oprecht het idee dat hij met iets goeds bezig was.

'Dus wat voor karakter je ook speelt, je zal als acteur van hem moeten houden en hem verdedigen, zoals je ook altijd je eigen acties probeert te rechtvaardigen.'

Willem Holleeder of Johan Cruijff?

'Ik was verrast toen mijn zoon Reinout werd gevraagd voor de rol van Willem Holleeder in *De Heineken Ontvoering*. Het is een jongetje uit Oud-Zuid, absoluut geen Amsterdamse penoze. Toch speelde hij die rol erg goed. De rol van Cruijff, die hij speelde in de VPRO-serie *Johan*, idem dito. Hij leek er écht op, ongelooflijk. Ik ben trots op hem. Hij laat zich niet gek maken, gaat niet mee in de hysterie die bij het acteren komt kijken.

'Ik heb Reinout nooit aangeraden te gaan acteren. Hij wilde naar de Filmacademie, regisseur worden, maar eerst wilde hij kijken hoe het zou zijn om zelf te spelen. Het begon niet zo serieus, maar toen hij eenmaal op die toneelschool zat, wilde hij er niet meer vanaf. Het lijkt me leuk ooit samen met hem te spelen, maar eerst moet hij zijn eigen weg gaan.'

Oud of nieuw geld?

'Oud geld. Mijn vader was bankdirecteur in Tiel. Mijn ouders waren kunst-

zinnig en gingen regelmatig naar de schouwburg. Maar echt oud geld zijn we niet, ondanks de dubbele naam. Ik ken wel veel mensen uit die wereld. Hun charme is dat ze hun geld spenderen aan dingen van echte waarde. Niet de materiële dingen, maar reizen, boeken en kunst. Mensen van het oude geld droegen laarzen, reden in een Golfje en hadden honden. Het dak lekte, maar er hing wel een Rembrandt aan de muur, begrijp je?

'Nieuw geld is je rijkdom laten zien. Je Lamborghini, je grote huis. Met je helikopter naar een skigebied. Ik woon in Amsterdam Oud-Zuid, naast het Vondelpark. Dat huis kocht ik vijftientwintig jaar geleden. Het was toen een buurt van leraren en mensen die bij het Concertgebouw werkten. Een ingetogen, beetje suffe buurt met winkeltjes, sigarenhandelaren en groenteboeren. Vanaf de jaren negentig kwam het nieuwe geld. Nu staan de Porsches op de stoep. De panden werden meer waard, de kleine middenstand kon de huur niet meer betalen en verdween. Al het kleine en breekbare is weggevaagd door het kapitaal.'

Subsidie of zelfredzaamheid?

'Een combinatie. In de kunsten wordt te veel gesubsidieerd zonder naar de

Wilt u meer weten over de...
www.vpro.nl

Top & Flop

Martijn van Veenendaal & Peter Hof

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

De...
M...

zwaart te kijken. Je moet alleen dat subsidiëren wat hard nodig is en het anders niet zou redden.

‘De stap daarvóór is nog veel belangrijker: cultuuronderwijs. Leerlingen al op jonge leeftijd hun fantasie leren te gebruiken, in plaats van feities in hun kop te stampen. Ze laten zien dat er een andere wereld is, die ze zelf kunnen maken. Het leven krijgt verdieping door boeken, films, kunst, theater, schilderijen en muziek. Als

dat er allemaal niet is, verdien je je geld en ga je dood.’

Pierre Bokma of Peter Blok?

‘Deze is gemeen. Het zijn mijn oude maatjes van de Toneelschool in Maastricht, daar ga ik niet tussen kiezen. Peter en Pierre zaten bij elkaar in de klas, ik zat een jaar daaronder. Willem van de Sande Bakhuyzen (de in 2005 overleden regisseur, red.) zat er ook. Wij hadden het al vrij snel goed met elkaar. We woonden bij elkaar in huis, keken voetbal of gingen naar voorstellingen. We ontwikkelden onszelf als mensen en acteurs.

‘Of het goed zou komen met ons wisten we toen nog helemaal niet. Met Pierre sowieso wel, hij was hét talent van de school. Ik was afgelopen maandag nog in Duitsland, daar zag ik hem in *Dantons Dood* bij de Münchner Kammerspiele. Geweldig, speelt hij even een hoofdrol bij het grootste gezelschap van München. Peter speelt ook veel, heeft net een rolletje overgenomen in *Hij Geloofd In Mij*. We hebben nooit werkloos aan de kant gestaan.’

Met vrienden op het toneel of spelen in een Lars Von Trier-film?

‘Lars von Trier vroeg me in 2001 voor *Dogville*. Het leek me geweldig. Lauren Bacall en Nicole Kidman speelden er in, echt grote sterren. Maar ik had anderhalf jaar gewerkt aan iets waar ik geen afstand kon doen: het stuk *The Prefab Four* over de band The

Monkees. Het was mijn kindje, ik had het zelf geschreven voor het theatergezelschap Orkater. Destijds koos ik dus voor mijn vrienden op het toneel. Peter Blok speelde erin, Willem van de Sande Bakhuyzen regisseerde het.

‘*The Prefab Four* werd redelijk ontvangen door critici. Bij het publiek was het een groot succes. We hebben ermee in Madrid en Sint Petersburg gestaan. In Parijs hebben we het een maand lang in het Frans gespeeld. Het stuk is niet onopgemerkt voorbijgegaan.

‘Ik heb er geen spijt van. Als ik opnieuw zou worden gevraagd, weet ik niet wat ik zou doen. Je kunt van tevoren van alles zeggen over dit soort dilemma’s in je leven, maar op het moment dat je moet kiezen is de situatie toch weer anders. Ik ken mensen die op de Toneelschool te vuur en te

zwaard het geëngageerde theater verdedigden. Ze gooiden de glazen door de kroeg als je het niet met ze eens was. Maar de dag dat ze bij Joop van den Ende in dienst konden treden, hebben ze het gedaan.’

Nog steeds aantrekkelijk of inmiddels ‘een oud varken’?

‘Een oud varken, heb ik dat ooit gezegd? Ik hoop niet dat ik dat ben. Maar het is niet aan mij om te zeggen of ik nog steeds aantrekkelijk ben. Ik ben nog niet aan de botox in elk geval. Wel let ik op mijn lijn. Het is prettig als je kostuums een beetje passen en je niet properig op het toneel staat. Dat is belangrijker dan of mijn gezicht nog in de plooi is.

‘Misschien denken mensen die me op het toneel zien wel: jesus, wat is die vent oud geworden. Maar dat is niet erg. Er komt minder ijdelheid bij het acteren kijken naarmate je ouder wordt. Het gaat meer om je kunnen. De oudere rollen zijn de rollen met diepgang, de mensen die wat hebben meegemaakt. De aftakeling is heel mooi om te spelen. Daar zit veel meer schoonheid en drama in dan in de jonge frisse bloem. Er is niets vervelenders dan de mooie jongen spelen. Romeo is een kloterol, een ontzettend dweilerige kerel.’

De Onderkoning wordt 29/3 om 20.20 uur uitgezonden bij de VPRO-NTR op Nederland 2.

CV Gijs Scholten van Aschat

1959	Geboren in Doorn
1983	Afgestudeerd aan de Toneelschool Maastricht
1986	Wint de Arlecchino voor <i>Midzomernachtsdroom</i> bij de Haagse Comedie
1992-1995	Te zien in de televisieserie <i>Het Pleidooi</i>
1993	Wint de Louis d’Or (beste hoofdrol) voor <i>Decadence</i> van het Nationaal Toneel
1998	Gouden Kalf voor rol in televisieserie <i>Oud Geld</i> (regie: Willem van de Sande Bakhuyzen)

2003	Speelt in <i>De Passievrucht</i> , wint Gouden Kalf voor rol in Cloaca
2010	Verbonden aan Toneelgroep Amsterdam, speelt in onder meer <i>Kinderen van de zon</i> , <i>Nooit van elkaar</i> en <i>Russen!</i> en in <i>Tirza</i> .
2011	Winnaar van de Esta Luisterboek Award voor het voorlezen van <i>De Tuinen van Dorr</i> van Paul Biegel, genomineerd voor de Louis d’Or voor zijn rol als <i>Richard</i> in <i>Richard III</i>
2012	Speelt een hoofdrol in de film <i>Doodslaag</i> , debuteert met de novelle <i>Beretta Bobcat</i>
2014	Te zien in historisch tv-drama <i>De Onderkoning</i> , toneelstukken <i>Dantons Dood</i> en <i>De Entertainer</i> (Toneelgroep Amsterdam) en horrorfilm <i>De Poel</i> .

Gijs Scholten van Aschat is getrouwd, heeft twee zoons en een dochter en woont in Amsterdam.

‘Wat voor karakter je ook speelt, je zal als acteur van hem moeten houden en hem verdedigen’

